पृथक्स्थापयित्वा निंभ्याश्चापकृष्य उपांश्वभिषवार्थमेव निंभ्या अपि पात्रान्तरे कृत्वा · एवं क्रियमाणे मन्त्राणां विधीनां च आनुंगो भवति · आनुपूर्व्येण हि क्रमेणैव श्रुतौ द्वावप्यभिषवौ विहितौ अधरकाण्डस्याद्ये ब्राह्मणे (३.१.४.१-२५) महाभिषवो विहितः ग्रहकाण्डस्याद्ये ब्राह्मणे (४.१.१.१-२८) उपांश्वभिषव इति · मन्त्रा अपि क्रमेणैव पठिताः सन्ति पूर्वं महाभिषवमन्त्राः (६.२३-३७) पश्चादुपांशुग्रहणहोममन्त्रा वाचस्पतये पवस्वेत्यादयः (७.१) · यदा च पूर्वमुपांश्वभिषवमुपांशुग्रहपात्रासादनान्तं कृत्वा पश्चान्महाभिषवः क्रियते तदा मन्त्रपाठक्रमो बाध्यते · सूत्रकारेण तु प्रादानिकं[1] क्रममाश्रित्य पूर्वमुपांश्वभिषव उक्तः प्रदानं हि पूर्वमुपांशुग्रहस्य पश्चादन्तर्यामादीनाम् । ननु भवत्वभिषवयोर्विपर्यासः अंश्वपकर्षणं निग्राभ्याणां चापकर्षणं कुत इत्यत आह ·

अनात्तस्य चाभिमानसामर्थ्यात् ॥ १२ ॥ अनांस्य अनात्तरसस्य सरसस्यैव सोमस्य सोमाभिमांर्थ्यात् सोमबुद्धिसामर्थ्यात् सोमोऽयमिति बुद्धिरनात्तरसे अनभिषुतऽएव सोमे भवति नाभिषुते · सोममभिषुणोतीति सोमाभिषव एव विहितः अभिषुते च सोमे सोमबुद्धेरभावात् किमभिषूयेत तस्माद्ध्शूंकृष्येति (११) युक्तमेवोक्तम् । अथवायमर्थः · मीङ् हिंसायाम् अभिमानमभिषवो हिंसनं कुट्टनमित्यर्थः · अनात्तरसऽएव सोमे अभिषवः समर्थो दृष्टार्थो भवति[1] नात्तरसे · तस्मादंश्वपकर्षो युक्तः । किं च ·

ऋजीषभावाच्च ॥ १३ ॥ न केवलम् अभिषुते सोमबुद्धिर्न[3] भवतीत्येतावत् किं तु ऋजींच ऋजीषोऽयं न सोम इति विपरीतबुद्धिर्भवति · तस्माद्ध्यंशून्पूर्वतरमुपांश्वभिषवार्थमपकृष्यैव पूर्वं महाभिषवः पश्चादुपांश्वभिषव इत्येवं विपर्यासः कर्तव्य इति सिद्धान्तः । निग्राभ्याणां चापकर्षो यदि न क्रियते तदोपांश्वभिषवमहाभिषवाभिषुतसोमयोः संसर्गो भवति होतृचमसेऽभिषुतानंशूनवधाय प्रागपागिति वाचनविधानात् असंसर्गश्चेष्यते उपांशुग्रहार्थं पृथगभिषवविधानात् · अतो निग्राभ्याश्चापकृष्येति युक्तमेवोक्तम् (११) ।

---

१) Thus A. प्रदानादिकं B. २) अनात्तरससोमे हिंसा क्रियमाणा समर्था भवति B. marg. ३) सोमेबु° B.